Beste raadsleden en programmacommissies,

Als Tussenvoorziening zien wij hoe dakloosheid toeneemt. Dat zien we aan onze wachtlijsten en de bochten waarin we ons moeten wringen om iedereen een bed te kunnen bieden. U ziet het waarschijnlijk ook op straat. De situatie per gemeente verschilt op accenten, maar de problematiek stopt niet aan de gemeentegrens. Daarom sturen wij alle gemeenten waar wij actief zijn deze brief als inbreng voor de verkiezingsprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen. Pluk er vooral uit wat voor uw gemeente relevant is en schroom niet hierover met ons te sparren.

Jullie krijgen ook input van onze samenwerkingspartners, zoals het Leger des Heils en Kwintes. Samen met hen, Lister en Moviera vormen wij het NEMO. Een samenwerkingsverband vanuit waar wij ons sterk maken voor onze doelgroep. We maken hierin afspraken over allerlei zaken in de stad en de regio. Zoals het voorkomen van herhaalde dakloosheid. In de verschillende brieven zien jullie dan ook een overlap. Maar de boodschap kan in deze tijd niet vaak genoeg afgegeven worden! Daarnaast zijn wij als partners ook allemaal net anders, vandaar dat accenten verschillen.

Mochten jullie vragen hebben naar aanleiding van onze input of over de input van onze NEMO partners, dan lichten we dit graag toe.

Met vriendelijke groet,

[redacted] zij/haar
Manager beleid en communicatie

deTussen Voorziening

Sterker Verder

Groeneweg 2
3531 VE Utrecht
[redacted]
tussenvoorziening.nl

Ik werk niet op woensdag

Inbreng gemeenteraadsverkiezingen 2026

Iedereen onder dak? - Keer het tij

Wij zien als Tussenvoorziening hoe daklоosheid in de regio Utrecht toeneemt. Dat merken we aan onze wachtlijsten en de bochten waarin we ons moeten wringen om iedereen een bed te kunnen bieden. U ziet het helaas ook: mensen die in tentjes slapen in de plantsoenen, mensen die een plekje inrichten in verlaten bushokjes en op andere plekken. Ook zijn er veel mensen die we niet op straat zien maar die bij vrienden of familie op de bank slapen, maar waarvan we weten dat daklоosheid dreigt. In 2025 onthulden we in Utrecht een monument om de onmenselijke situatie te herdenken die zich in de jaren '90 in de tunnel afspeelde. Nooit willen we terug naar die tijd, waarin mensen verslaafd en ellendig stierven op straat. Toch lijkt het alsof we steeds sneller die kant opgaan. Wonen eerst is de weg hieruit. In de wetenschap dat huisvesting schaars is kijken wij naar wat er nu nodig is. We kunnen dit tij keren, met elkaar. In deze brief geven we u input voor de oplossingsrichtingen die volgens ons nodig zijn.

Tekorten over de hele linie

Nu al zien we dat er tekorten zijn op bijna alle fronten. De dagopvang in stad Utrecht loopt over: in de raadsbrief van 9 april 2025 geeft het college aan dat op drukke momenten 120 mensen per dag naar de dagopvang willen, maar er is maar plek voor 60 mensen tegelijk. Het grote aantal mensen dat een beroep deed op de koudweerregeling (in totaal ruim 600 mensen, met een gemiddelde bezetting van 107 personen, een stijging van 44% ten opzichte van vorig jaar) laat zien hoe groot het aantal buitenslapers is. Ook de woonvoorzieningen zitten vol. Vanwege het tekort aan woonplekken stromen mensen mondjesmaat door of uit. Hiernaast neemt ook in Utrecht het aantal jongeren dat dak- en thuisloos is toe. Volgens de laatste landelijke ETHOS light telling (een wetenschappelijke manier om dakloze mensen te tellen) is 40% van hen jonger dan 27 jaar.
Om het tij te keren is actie nodig op drie fronten:

1. Preventie voorkomen van daklоosheid.
2. Werken aan snellere en duurzame uitstroom: door het bieden van woonoplossingen.
3. Tijdelijk extra opvang nodig.

Hieronder geven we per front de belangrijkste actiepunten aan.

1 Voorkomen daklоosheid

In een rijk land als Nederland hoort niemand op straat. Daklоosheid is een symptoom van andere problemen, maatschappelijke problemen die we kunnen oplossen. En daklоosheid maakt problemen groter. Dat moeten we voorkomen.

Om dakloosheid te voorkomen doen wij de volgende aanbevelingen:

- Maak van dakloosheid een reden voor urgentie. Zet hier maximaal op in. Dakloosheid snel oplossen voorkomt menselijk leed en hoge gemeentelijke en maatschappelijke kosten.
- Creëer samen met het maatschappelijk middenveld en de (commerciële) verhuursector tijdelijke woonplekken voor mensen die dakloos zijn en een lichte ondersteuningsvraag hebben. Dit zijn mensen die door omstandigheden geen huisvesting meer hebben, denk aan mensen die scheiden. Door hun dakloosheid dreigen zij in een neerwaartse spiraal terecht te komen als er niet snel een oplossing komt. Zij kunnen goed geholpen worden met een tijdelijke woonplek op braakliggende terreinen, logeerwoningen die tijdelijk leeg staan, of in kantoren die omgebouwd kunnen worden tot woonplekken.
- Voorkom dat mensen die uit een instelling zoals jeugdzorg, psychiatrie of gevangenis komen dakloos raken omdat er geen vervolgplek geregeld is. Zorg dat zij met een woning en eventueel op maat met zorg ondersteund kunnen worden.
- Leg de rode loper uit voor alle vormen van hospitaverhuur zoals Onder De Pannen en Kamers met Aandacht. Zorg dat alle gemeentelijke diensten zoals Werk en inkomen dit ook ondersteunen. Ondersteun deze initiatieven met grootschalige informatie en communicatiecampagnes.
- Stop huisuitzettingen. Bied bij onvermijdelijke huisuitzetting altijd alternatieve woonruimte met een voorwaardelijk ondersteuningstraject. Schakel het maatschappelijk middenveld op tijd in en kijk met hen naar oplossingen voor het overnemen van huurcontracten totdat er goede begeleiding is.
- Bied goede en passende financiële begeleiding aan alle mensen in de Utrechtse gemeenten. Zorg ook dat na herhuisvesting in een Utrechtse gemeente - bijvoorbeeld na uitstroom uit kliniek, detentie of dakloosheid - indien nodig uitkeringen direct opstarten. Zo worden schulden voorkomen.
- Investeer in de transformaties die nodig zijn om de zorg en ondersteuning toegankelijk te houden, zoals de specialistische wijkteams. Veranderen kost incidenteel transformatiegeld.
- Zorg ervoor dat in uw gemeente dakloosheid een reden is voor ondersteuning.
- Schrijf Utrechtse jongeren die 18 jaar worden automatisch in bij Woningnet.
- Onderzoek of het Bouwdepot ook in uw gemeente kan worden ingezet. Met deze voorziening krijgen jongeren die zijn vastgelopen een kans om andere keuzes te maken en hun leven weer op de rit te krijgen (zie: hetbouwdepot.nl).
- Verlies van werk mag niet leiden tot dakloosheid. Maak afspraken met werkgevers die veel EU-migranten inschakelen over het bieden van vervolghuisvesting als de werkplek ophoudt.
- Bestrijd gedwongen prostitutie, mensenhandel en zorg voor voldoende vergunde werkplekken voor sekswerk.

Met deze preventiemaatregelen stopt u de stijgende dakloosheid, wat de oorzaak of aanleiding voor dakloosheid ook is.

2 Woonoplossingen

Het landelijk actieplan aanpak dakloosheid stelt dat er een omslag moet plaatsvinden van opvang naar wonen. Dakloosheid is in de eerste plaats een woonprobleem.

- Zorg dat in alle gemeentelijke woonvisies dakloosheid een prominente plek kent.
- Breng de lessen die geleerd zijn in het programma 'Eerst een Thuis' in de praktijk. Trek hierin samen op met de regiogemeenten. Wonen eerst met passende ondersteuning leidt tot zeer goede resultaten: 93% woont na jaren nog steeds naar tevredenheid.
- Maak afspraken over een minimumaandeel van 40% sociale woningen bij nieuwbouw, waarvan minimaal 35% voor dakloze mensen.
- Utrecht heeft sinds 2023 een leegstandsverordening. Gebruik dit om het huisvesten van dakloze mensen te versnellen. De verordening is niet van toepassing op kantoorgebouwen, want transformatie is lastig. Overweeg tijdelijke verhuur voor deze panden; jongeren en economisch dakloze mensen zijn hier dankbaar voor.
- Zorg voor meer locaties voor prikkelarm wonen. Dit gebeurt momenteel al op kleine schaal in de gemeenten in de regio Utrecht; breid dit uit. Sommige mensen hebben intensieve woonbegeleiding nodig om te voorkomen dat zij op straat belanden. Voorzie hierin als gemeente; dit geeft een duurzame resultaten en bespaart hoge gemeentelijke kosten.
- In deze wooncrisis moeten we oog houden voor alle woningzoekenden. Zet daarom in op innovatieve woonconcepten, zoals gemengd wonen. Er is al veel expertise opgedaan door sterk in te zetten op community vorming, buurschap en thuis zijn in de wijk.
- Stimuleer woningcorporaties en projectontwikkelaars om samenwerkingen aan te gaan met het maatschappelijk veld door het opnemen van gemengd wonen in tenders voor nieuwbouw.
- Benut braakliggend terrein met verplaatsbare, duurzame cabins voor tijdelijk wonen.
- Wees ruimhartig in het verstrekken van bijzondere bijstand, met name voor woninginrichting en verhuiskosten, zodat mensen die dakloos zijn geweest niet in een lege kamer met een kale vloer hoeven te wonen.

Met deze woonmaatregelen creëert u duurzame woonplekken voor mensen die dakloos zijn, waardoor het probleem structureel kleiner wordt.

3 Opvang helaas noodzakelijk

Wat we willen is een thuis voor iedereen. Wat we nu zien is dat we sheltersuits moeten uitdelen aan mensen waarvoor geen plek is in de opvang, om hen tegen de kou te beschermen. Ergens daar tussenin zullen we oplossingen moeten vinden.

- Meer opvang de komende jaren voorkomt grotere problemen die moeilijker en langer duren om op te lossen, én het voorkomt overlast op de straat. Dit is nodig in de stad en de regio. Benut de samenwerking die er al is binnen de U16.

- Zorg dat alle opvang 24-uurs opvang is. Dit voorkomt dat mensen van plek naar plek moeten en reduceert de noodzaak voor aparte dagopvang. Als dit niet kan, is aanvullende opvang overdag nodig, zeker in de winterperiode.
- Realiseer een winteropvang. In de winter van 2024/2025 is de nieuwe KoudWeerRegeling (KWR) opvanglocatie op de Savannahweg geopend, voor maximaal 175 mensen. Deze locatie moest worden opgeschaald en afgeschaald. In 'warmere' winternachten (net boven 0 graden Celsius) sliepen mensen dus alsnog buiten. Een structurele winteropvang van 1 november tot 1 april geeft mensen rust, zij kunnen een begin maken met hun herstel en zijn te bereiken voor begeleiding. Ook vermindert het overlast op straat. Hier hebben Utrechters baat bij. Mensen binnen is goed voor hen en goed voor de stad. Wij nodigen u uit om een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren.
- Het aantal dakloze vrouwen met kinderen neemt toe. Geef deze groep urgentie en herhuisvest hen zo snel mogelijk.
- EU-migranten: zoek publiek-private samenwerkingen om hen beter te helpen. De gemiddelde doorstroomtijd van 2/3^{e} van deze doelgroep is 16 dagen. Voor het deel dat niet snel doorstroomt is goede, duurzame opvang plus zorg nodig.
- EU-migranten: implementeer de landelijke checklist gelijke behandeling (ontwikkeld door de ministeries van VWS, SZW en JenV). EU-arbeidsmigranten in Nederland bouwen rechten op, de checklist beoordeelt welke rechten dit zijn. Dit kan betekenen dat iemand recht heeft om Wmo-ondersteuning. Dit kost plekken, maar biedt mensen herstelkansen.
- Bied ongedocumenteerde mensen opvang, begeleiding en activering zodat zij perspectief krijgen (in Nederland of in het land van herkomst) en mee kunnen doen in de samenleving. Benut hun arbeidspotentieel.
- Door gebrek aan WLZ-capaciteit doen mensen met complexe problematiek noodgedwongen meer beroep op opvang. Zij hebben langdurige zorg nodig. Werk als gemeente samen met het zorgkantoor aan voldoende en gedifferentieerd aanbod.

Extra opvang is nodig om te voorkomen dat mensen die op straat leven verder afglijden.

Tot slot

Utrecht heeft laten zien (in de eerste vijf jaar van deze eeuw) dat het mogelijk is om alle mensen die dakloos zijn een onderdak te bieden. Daardoor kregen mensen weer perspectief en konden ze zich ontwikkelen. Het kan dus. Weet ons te vinden voor extra informatie, of een werkbezoek. Graag werken wij met u als politieke partijen en alle partners in de keten van opvang en dakloosheid aan het realiseren van een structurele oplossing middels wonen eerst.

Namens de Tussenvoorziening,
Guusta van der Zwaart
Marian de Vries